

BYXESOJUUZNA KOMMUNIIS (bolševigyydei) PAARTIIN XVII SJEEDZ

Nyxer Manyiilskiiin doklaadai yrgelzelel

baiguulhan Liige naaciiji Jevropeiske ba delxein poliitikiin šuxala šuxala asuudalnuudii šiidxe xabadaalaa eslesen zai-suulba. Tedener xadaa ital-jaanska fašizmida Kataloomiiji ezelylyze, Japoonsko fašis vojeenšinede Kanton ba Xai-naa-obltirog bulaaiguulaza, Daalya-Vostoogto francuuzska ba angliiska ezemd-igenyyde zanalta bil bolguulza, agreessor-nyydel garai xyligiiiji tailan ygebe.

Miyynxenske „mirotvoorcnuud“ bolbol kapitaliis gyrenyydei zebsegelgiin xaluuralgii šangadaba. Miyynxenei hyyleer, Germaaniida zebsegelgiin šine xaraisa bil bolzo garba, fende fašis diktatuuriin baihan sag so se egein gargaşanuud 32 daxin urgaad baina, Itaalida Abissiniitai dallaldaxa yje soontus gargaşanuudand 4 daxin urgaba; Japoondo, 1936—37 onolxtoi sasuulba, seregei gargaşanuudand 5 xaxad daxinhaa ylyy urгаа, Angliida—3 daxin, Fraancada gurba daxinhaa ylyy boloo.

Tiigebeši, fašis xiişnigyydei imperialiis harbailganuudand zarim xeden kapitaliis gyrenyydei, nelceed jixenx-dee fašis agreessornyydei urda kapitii-rovelze baidag pravitelstvotai oronuudai zasaglagša angnuudai esergy yabuulgatai daraldadag baina. Delxein ton **tomo kapitaliis gyreny**—AXŞ bolbol Latinska Ameeriikiin oronuudta, tişe dugtaşaldaxa ba xurdan tyrgeneer nebteree baigaa Germaani, Itali ba Japoondo esergyen, eeriingee intereesyydii xamagaalan, Japoondo esergyen Filipinienydxi, Xitad ba Tiixi okeandaxi eeriingee poziticanuudii arşalin, fašis ekspaansida esergyexe bloogii jyyzne-amerikaanska gyrenyydtei zoxioon taruulana; eneegeere AXŞ bolbol delxein busad byxii zaxa xizaarnuudta, tereen soo myn Jevroopodo fašis agressiveive plaanuudta esergyelgiiji aktivizirovelene.

Angliida—impeeriin byxeli byten baidala germaanska fašizmiin zanaza baigaa ajuulans, yngerxede, imperialiis kryyygydei zarim xubiiji, Daaff Kyyper, Iiden, Çerçilli tipliin deejatviinydii mynөөneei konservatiivna pravitelstviin urdahaa oppozitcada tylixize baina. Germaanska ba italyaanska fašizmiin buluntaralgiin harbailga hedelgenyyden francuuzska

byryzaiin zarim xubiiji zexii- gen ailgaza, tereende esergyelgiin talabarişadai poziticij šangadxa. Poolşodo, tereeniiji Germaaniin xubaan talaxa tuxai zanaltiin urda hanaa zobolgonš urgana. Germaanska fašizmaar bogoolşogodxo jabaldada esergysehen oppoziticanš Veengride şangadaza baina.

Tiize baixa yjede, fašis agreessornyyde bogoolşogodon Çeexo-Slovaakiin ba Aavstriin aradai maassanuudai xoro busalalga urgan, fašis agreessornyydei soxilto dorobaigaa Balkaanska oronuudai araduudai trevoogonš jixe bolzo baina. Koloonuudta xydel- loon şangadan delgerexe baina, tendexi araduud xadaa imperi- alitii xiişnigyydei xelsee abal- saanuudta andaldana butarxai moneetanš bolxii xyseggyi baina. Fašis dobtolon orolgiin zanalta dorobaigaa xede xeden oronuudai nacionaalya froontii elemegntnyyde urgaza baina.

Igeed batxada, nyxedyyd, yngerhen taban zil soo, ilahan socializm ba paraziitçekayme- xiren yzeze baigaa kapitalizm xojoroi xoorondoxi gyn ilgaanš yşee jixeer gynzeşirebe. SSSR bolbol deşee, anglyi oobşestviin oroi teşe, kommuniizmda osozo jabana. Kapitaliis delxei bolbol doşoo, ekonomikeşka kriizis uruu, reaakca uruu, daln uruu xaltiran unaza jabana. Eneen xadaa kapitaliis siste- miin nilte kriizis gynzeşiregehe- gen udxatai baina. Tiigeze kapitalizm xadaa eeriingee zy- rişdeonyyde ulam jixeer busaidaxa byrice, tişe byrice po- loşeenihee multaxliji oroldon, ulam galzuu şanga xemzeje- buulganuudii jabuuldag baina. Eneen deerehee, azalşadta eser- gyy kapitali dobtolgiin şanga- dalga, fašis terooroi şangadal- ga, ulaxoorondii areena deere fašizmiin dobtolgoşoo şil- zylyze, şine imperialiis dain gar- na. Eneen deerehee, imperi- aliis buluntaralganuudta ba dain seregyyde esergyel- giin ba miirei tulguuri bolxo udxaşaraiinš xadaa kapitali- is oronuudaxi olon million ulam azalai xynyydei soznanida ugaa jixe xemzegeer urgaza baigaa socializmiin orondo xari- riin dainai dobtolgiin zanaltiin myn xursadaxa baihan jabada- garna.

(Yrgelzelelenš udaadaxi noomerto)

BK(b)P-iin XVIII sjeezdede NYXER STAALINDA

Aavstriin xydelmerişed ba aavstriin kommuniistud bolbol BK(b)P-iin XVIII sjeezdede bojevot revolyucioonno xaluun amarşalgiiji xyrzene.

Aavstriin arad zon xadaa giitlerovske diktatuuriin darlalta doroo zahuuza ba temezeze xil- henhee xoşoo zil bolxojoo baina. Germaaniin fašis tonuulşad bolbol manai gyrenii xyşer ee okkypirovoloo. Edener xadaa eehediingee vojenee zebsegel- giiji aixabtar jixeer şangadaxaa baigaa, ton muuxai koloniaaly- na meetodei xyşer aavstriin aradai hyylişin şimiiji xyxen horozo baina. Edener xadaa Aavstriiji eehediingee ynente interlaanda bolgoşin tula şuhta terror ba egeel buzagai demagoogi xereglene. Eneen xeze-deş bytexegy. Aavstriin arad zon xadaa germaaniin fašis b. limtaragşadta zebxyrxe- deg ba tedeende energişnee- ba erid şangaar esergyseze baina. Eehediingee revolyu- cioonna traditicanuud ba aguu- jixenyd zorilgonuud tuxalga hanaza, Aavstriin xydelmerişed zavilsima, bişe Aavstriiiske de- mokratişeske respuyblikiin ty- loe temeselde byxii avstriicudi- ji sylөөelgiin froont emxidne.

Aavstriin kommuniis paarti bolbol manai aradai nacionaalya sylөөelgiin tyloe Staalina hur- gaalai yndeheer temesene. So- veed Sojuuz xadaa ene temesel- demnai ton xysete fulgans bolno. SSSR ba tereeni aguu jixe bol- şevig paarti xadaa Aavstriin

xydelmerişedei temeseldenn ton todo zişeenš boloo. Soveed So- juuzda socializmiin ilahan jaba- dal bolbol myn manai xylşii- aixabtar jixe bexizyyine. Fašizm xadaa eehediingee xubxai xoo- hon xyşii halxaza baig.,—bide- ner xadaa ene rezimei ymxirhe- niiji ba dotoroinš xoononijii xuumedeez bainabdi. Manai ila- tiin zaloogiinš xadaa soveed sojuuzai baragdaşagyi jixe xy- sende bailana geze bide myn medeez bainabdi.

BK(b)P-iin XVIII sjeedz bol- bol byxii delxein xydelmerişe- dei uragşaa gigaantska alxam xexiiji temdeglene. Kommuniiz- da şilzen oroxo baihaniinş bodoto xereg bolzo, kapitaliis gyrenyydei darlagdahan azala- dai urda ton onso- ba bodoto xereg bolzo neegdene. Tanai XVIII partiseedzin istorişeska zasedaanuud deere, bide tan- nartai ton negen hanaltabdi

Delxet deerexi byxii darlag- daşadai avanpoost ba majaa- giinš bolxo—Soveed Sojuuz mandag!

Byxii delxein revolyucioonno xydelmerişedii xyteleşge paar- ti—bolşevigyydei paarti man- dag!

Ulasxoorondii proletarlaadai ba darlagdahan araduudai syl- loelgiin temeseldi geniaalya xytelberileşge, manai voozdi ba bagşaa—aguujixe Stalini mandag!

Aavstriin Kommuniis paar- tiin Centraalya Komiteed.

Maartiin 15-nai yglөөnei zasedaani

Maartiin 15-nai yder sjeezdin yglөөnei zasedaani deere, SSSR- ei aradai azaxiin xygzeltiin gur- badaxi tabanzilei plaan tuxai nyxer Moolotovoi doklaad tu- şaa preeniyyd xilebe.

Tyryyleşge nyxer Şçerbakoo- v bolbol zasedaaniiji neegeed, tyryyşin ygliji nyxer Paalşev- te (Moskoovsko ooblasti) yge- be. Hyyleerenš, nyxed: Bolcoov (Kalininska ooblasti), Kornije- c (Ukraininska SSR), Papanin, Vozniseenski, Şagimardanov (Başkiirsk ASSR), Pervyyxin (SSSR- ei elektropromişennostiin ba elektrostaaancuudai aradai komissaar), Kl. Nikolajeva (PSBCS) gegşed vesty- paalba.

Sjeezdin delegaaduud bolbol xojordoxi tabanzilei aguu jixe- nyyd itooguud ba gurbadaxi tabanzilei plaanai perspektivy- diiji ugaa jixe xangaltaişaar temdeglene. Byxii soveed arad- dai hanal bodol ba medereliiji xaruuland, delegaaduud bolbol soveed pravitelstviin tolgoi nyxer Moolotovoi doklaad soo, ton gynzeşireşgeer ba eli todoo- xeleşdehen, aguu jixenyd xy- delmerişnyyde şine plaaniiji haşaana.

Sjeedz bolbol nyxer Papani- nai vestypleeniiji xaluunaar ugtaba.

Soveed Sojuuz bolbol—ge- ze tere xelene,—xy-en tyg- ledokooldol adallaar istoofiiin byxii şuurgan ba ştoormiiji (xy- sete dolgin) daban uragşaa ja- bana. Tere bolbol aliş teşeş xelberingyşeer, xyntyreitenei xeden ylenyyde nahanainš zo- rilgodo—kommuniizm teşeş se- sexe kyyrşeer jabana.

Nyxer Papanin bolbol dalain xoito zaimiiji baiguulxin tyloe, Aarkikiiji ezelexiin tyloe sove- ved xynyydei temeseldi aldar- ta xuudahanuud tuşaa, Xoito pooluşiiji zorimgoşoor ezem- den tuşaa xeleze ygene. Dalain xoito zaimiiji baiguulhanat aşaar,—geze nyxer Papanin xelene,— zaapad ba vostoog xojoroi xoo- rondoxi tala xadaa xojor daxin bogonidogdoo. Soveed xynyyd bolbol Aarkikiiji ezeleşeyi jim gehen tuxai xuusanai han- alnuudii xymeriyylee. 1933— 1938 onuudta dalain xoito za- maar 1188 mişangan toon aşaan geşee gi, ali negedexi tabanzil sooxihoo xojor daxin jixe aşaan zeşgeden baina. Gexetel xam- ta ene zeleşge xadaa xaxadainš şineen ynegyi boloo. Xoito myrenyyd—Jenisei, Leena ba busad ezeleşge baina.

Glavşevmoryptiitiin poliiaarna avlaaca bolbol 1938 ondo 50 toon aşaa ba 400 passaziir- nuudii zeehen baina. Urdii- xitai zişeelbe, 1938 ondo aşaa- nuud xadaa 32 daxin ylyy ba passaziirnuud dyrbe daxin ylyy şlegdege. Aagaar xoito traassa xadaa ene yje soo, 1288 kilo- meetr baihanaa, 12300 kilo- meetr xyrtet tala bolgodohon ba soveed zapollaarida xeden arbaad gooroduud, poseleeni- nyd baiguulagdaa. Ryydi- gydd, şuluun nyyrhenei şaax- nuud, baiguulagdaa baina. 1050 poliiaarna staancanuud organi- zovaalagdaa.

Soveed Sojuuz bolbol delxei deere egeel xysetel ledokool- no floodtoi. „Ioosif Stalini“, „Vlaçeslaav Moolotov“, „Laaz- zarş Kaganooviç“ g. metiin ton xysetel ledokoolnuud baiguu- lagdaba. Xerbee oronoi prikaa-

ZURAG DEERE: Priigorodno raionoi „Ulan Erşireg“ kolxozoi komsoorg nyx. Dambinov bolbol nyx. Stalinal doklaadiji kolxoznişnuudta unşaa yşee baina. P. Mixailovoi foto

SJEEZDIIN DNEVNIIG

Maartiin 15-nai ydeşin zasedaani

Maartiin 15-nai yder SSSR- ei Aradai azaxiin xygzeltiin gur- badugaar tabanzilei plaan tuxai nyxer Moolotovoi doklaadiji zyşben xelşelge bolbo. Ene yder sjeezdin tribyyn deere promişlennostš ba xydeş azaxi- in eldeb ootraslinuudai xytel- berileşged garza yge xelehen baina.

Tyryyleşge nyxer Andree-jev bolbol SSSR- ei xara mital- luurgiin Aradai Komissaar nyx- er Merkyloovto yge ygebe.

Xojordxi taban zil soo,—nyxer Merkyloov xelene,—paarti ba xydelmerişen angf bol- bol nyxer Staalina anxaral ba sexe xytelberit doroo ugaa jixe rezylştaaduudii tuilaa. Xara mitalluurgiin Narkomaadai pred- prijaatnuud deere şirem xai- luulga xojor xaxad daxin, bul- lad xaiuluulga 3,2 daxin jixe bolhon baina.

Valovoi produukciin yne- sen xadaa 1932 onoi produuk- ciin ynehee gurba daxin jixe boloo.

Oraator bolbol xara mital- luurgiin zavooduud deere teex- niikiiji şudalan ezemdex ba azalai byteşiiji deşelylyxe asuudalnuudta sjeezdin dele- gaaduudai anxaraliiji xanduul- na.

Tribyyn deere nyxer Bulgaa- nin garaba. Nyxer Bulganiin bolbol xojordoxi tabanzilei itoo- guudta ba gurbadugaar taban zilei plaanai zorilgonuudta eeriingee ygliji xanduulan xe- lebe. Bulganiin bolbol social- iis oobşestviiji baiguulxa xe- regte gyrenel baankiin jixe roolştoi baihan tuxai xelebe. Gyrenel baankanuud bolbol 1934 ondo 140 milliaard tyxerig, 1938 ondo—475 milliaard tyxe- rig aradai azaxiida sşyyde yge- hen baina. 1934 ondo gyrenel baanka bolbol yderbyri 467 mil- lion tyxerig, 1938 ondo—1580 million tyxerig sşyydeer yge- deg baigaa. Baankiin kaassanuud xadaa 1934 ondo yderbyri 162 million tyxerig, 1938 ondo— 380 million tyxerig abdag bai- han baina.

İme xysete finaansova re- syrsenydyte baanka kapitaliis delxeide xaana, xeeze baigaa hem; xaana bainab, medexe ba- gaa haa, gospodaanar kapita- listnuud bideende xeleg. İme myngenei resyrsenydyd ba fi- naansova xyşeşadal bolbol gan- sal manai orondo baiza bolxo baina, jyyb gexede, azaxiin so- cialis sisteeme xadaa manai oronoi ekonomikeşka yndehe huuri bolno, yiledberiiin zebşge ba xereşgel deereci socialis imşe xadaa bygede aradai do- tojaani bolno. Nyxer Bulganiin bolbol kolxozuudai myngen zeeriin urgalta tuxai xelene.

Soveed myngen xadaa,—nyxer Bulganiin medyylybe,— delxet deere ton bexi ba ton togtuuritai valiuita geşeş.

Sjeezdin delegaaduud bolbol Leningraadska soveedil tyryyleşge nyxer Popkooovi ygliji anxaralgaar sonosobo. Xojordxi tabanzilei torşoo soo tuilagdahan, Leningraadii so- cialis baiguulaltiin tuilai jixe amzaltanuud deere togtoto zuuraa, nyxer Popkooov bolbol baiiriin barilgiin asuudalda de- legaaduudai anxaraliiji xanduul- laba.

Bairlin barilgiiji hatzaruulxiin tulada nyxer Popkooov durad- xana:

Leningraaddaxi bairlin by- xii barilganuudii nege ceent- re, Lensoveedii garta oruulxa. SSSR- ei zagahana promiş- lennostiin Narkoom nyxer Zem- şyyzina jixe yge xelebe.

Stalinska xojor tabanzilny- dei torşoo soo zagahana promi- şlennostšodo 1300 garan mil- lion tyxerig tabigdahan baina. Ene zeeri deere zagaha baril- giin flooduud, sydobaiguulgiin ba sydoremoontno zavooduud, veerfenyyd, zagahanai zavoo- duud, kombinaaduud, xolodil- niguud ba koncerbiin zavoo- duud barigdahan baina.

Zagahana promişlennostš bol- bol 6672 motoorno sydnyyde- tel, Barenceev dalai zere 100

Xariusalgata redaaktor R. BIMBAJEV.

şaxuu traylernyydte, zagah- nai promişlennydydeere oon- radiostaancatai, samolihooduud baina.

Zilhee zilde zagaha baril- jixe bolzo baina. 1937 ondo 7470 mişangan ceentner zagaha yngerege zilde 14,9 million ceentner zagahan barigdaba baina. Zagaha barilgiin tala SSSR bolbol mynөө delxei deere xojordoxi huuri ezelen

Nyxer İgnaatovai (Kyibeş- ke ooblasti) yge jixe interee- ne baigaa. Ene xadaa oroo- agu jixe goloi sydeşbaa. Voolgiin ba tereenei basseini sydeşbaada tuilai jixe xul- laltanuud tuxai raskka bolhon baina. Oraator bolbol Kyibeşevske gidroyzelei tu- rilga tuxai xelebe. Ene baril- xadaa delxein udxaşartai far- tor myn bolno. Voolgo deere ene aguu jixe barilga baril- jabadalai şuxala baihan jabad xadaa socialis azaxiin urga- baigaa erlitenyydhee duldişan baina.

Nyxer İgnaatov xelene:

Delexein udxa şanartai er- tuilai jixe barilgiin dyre- deg bolzor xadaa gurbadaxi taban zilei plaan soo sexe zaagdaba baixa johotoi gehen duradii- liji oruulinabdi. Bidener bol- ene barilga xadaa 1947 onoi dyrexe johotoi geze toolon- di. Bidener bolbol Kyibeşevske gidroyzelei barilgiin gen- raalına plaan xadaa ene zilei pravitelstvaar xaragdahan batalagdahan baixa johotoi ge- ze toolonobdi.

Kirovske tymer zamai na- çaalnig nyxer Bogdaanov bolbol manai orono xoito talai barilganuudai todo ba interee- ne kartinanuudii xaruulala. Kirovske tymer zam xadaa Stalinska xojor tabanzilny- deg şinedxen baiguulagdaha Soveed Zapollaarşja deegy- gardag. Revolyuciin urda te- ene raioonoi xyrelgiyguud xada xereşgededeggyi baigaa. Se- ver xadaa xemzeşeyi bajan.

Bolşevigyyd bolbol ene bajalgiiji olozo, ene niiji eeri- diingee bexi garta abahan aradai albanda tabihan baina. Nyxer Bogdaanov bolbol hyy- şin zilnyyde torşoo soo Kirov- ske tymer zamaar şireşgedeg aşaanuudai dunda şine aşaanuud: nikels, alliumit, saaraan, celliytozo bil boloo. Appatiituudii maitalga tuilai jixe urgahan baina.

Xynde maşinabaiguulgiin Aradai Komissaar nyxer Mar- leşevet yge doktor promişle- nostiin texnişeske rekonstryi- ciin asuudalnuud todoo xara ruulagdahan baina. Manai promi- şlennostš bolbol tyryy şine teexnişeer zebşegledxenel.

Manai predprijaatnuud deere re- 10-haa deşee „nahanai“ şine nooguud 25 procenthoode de- ke bişe. Tyryy kapitaliis orono do—Amerikaada ekslytatacaşge baigaa stanooguudai 60 pro- cent, 10 haa deşee „nahanai“ baina.

Manai promişlennostštiin myn- neonei tyryy teexnik xadaa azalai byteşiiji deşelylyxe şine meselde amzalta tuilaxa jabada- t gol ysloovi bolno. Teexnik şu- dalhan xynyydei garta, xaxa şan noormonuud ba predeş- nydyiiji taha soxişo baigaa inzeneerne- texnişeske zalun- şuudai garta baigaa, ene teex- nika xadaa gaixamşagiiji xer- sadaxa baina.

Preentide yge xeleşged bol- bol gurbadaxi tabanzilei plaan xadaa dyrşegdex baina geşet- hen gynzeşii etigetel baihan xaxa xaruulba. Preentide yge xeleş- ged bolbol tus plaaniiji nege- hanalaar haşaaxa zuuraa, eeri- diingee azagaltanuudii, duradii xalnuudii ba nemeltenyydii oruulba.

Maartiin 15 ydeşin zaseda- ni xadaa Belorysske respuy- bikiin ba Goorşkovsko oobla- stiin deşelylyxe delegaacuudai yge xeleşgeer dyrebe.